

آینه در برابر آینه

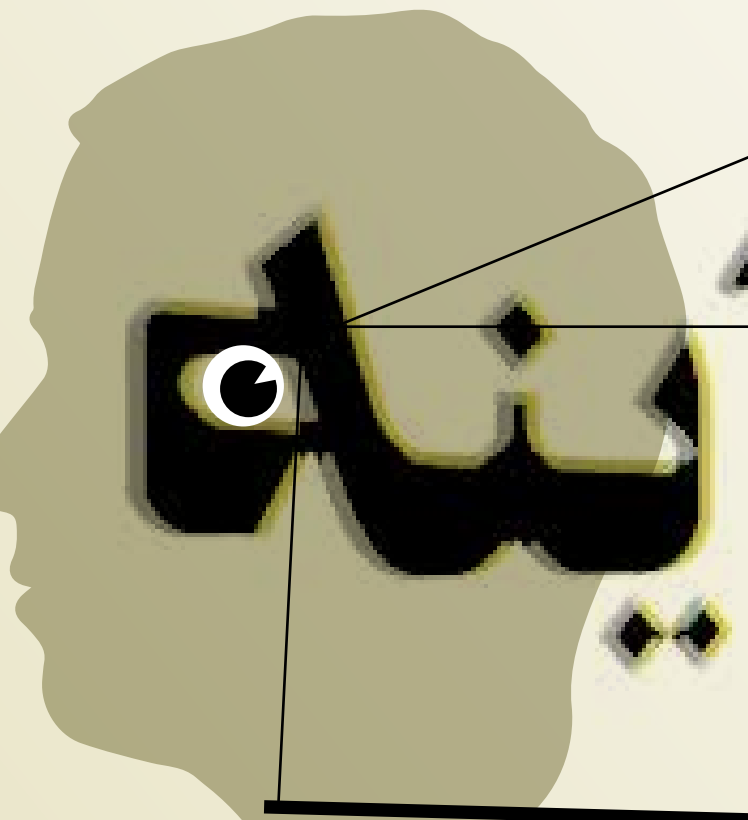


بررسی رابطه سبک زندگی والدین، ادراک خود و عوامل انگیزشی با پایستگی تحصیلی در دانش‌آموزان

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه سبک زندگی والدین، ادراک از خود و عوامل انگیزشی (خودکارآمدی و ادراک سودمندی تکلیف) با پایستگی تحصیلی دانش‌آموزان شهرستان تبریز می‌باشد. جامعه آماری را کلیه دانش‌آموزان دختر و پسر سوم راهنمایی این شهرستان، در سال تحصیلی ۹۴-۹۵ تشکیل می‌دهد که نمونه‌ای با حجم ۱۵۰ نفر از دانش‌آموزان دختر و پسر به شیوه نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. پرسش‌نامه‌های ادراک از خود و عوامل انگیزشی گرین و پایستگی تحصیلی مارتین و مارش توسط دانش‌آموزان و هم‌چنین پرسش‌نامه سبک زندگی (LSQ) توسط والدین آن‌ها تکمیل گردید. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون‌های ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون استفاده شد. یافته‌ها نشان داد که بین سبک زندگی والدین، ادراک از خود و خودکارآمدی با پایستگی تحصیلی همبستگی مثبت معنادار وجود دارد ($p < 0/01$)، ولی بین ادراک سودمندی تکلیف و پایستگی تحصیلی وجود رابطه معنادار تأیید نشد. هم‌چنین یافته‌ها نشان داد که سبک زندگی والدین، ادراک خود و خودکارآمدی بهترین پیش‌بینی‌کننده پایستگی تحصیلی هستند. هم‌چنین نتایج نشان داد بین دختران و پسران از نظر پایستگی تحصیلی تفاوتی وجود ندارد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که سبک زندگی والدین، ادراک از خود و خودکارآمدی می‌تواند از عوامل تأثیرگذار در پایستگی تحصیلی دانش‌آموزان باشد.

کلیدواژه‌ها: سبک زندگی والدین، ادراک از خود، ادراک سودمندی تکلیف، عوامل انگیزشی



توانایی دانش آموز در غلبه بر مشکلات، موانع و چالش‌هایی است که در زندگی روزمره تحصیلی او به طور معمول رخ می‌دهد (مانند نمرات پایین، فشار امتحان، تکالیف مشکل، بازخوردهای منفی در ارتباط با معلم و شاگرد، رقابت و از دست دادن انگیزه). در واقع جهت‌گیری مثبت‌سازه پایستگی تحصیلی هم‌سو با رشد روان‌شناسی مثبت‌گراست که به ابعاد مثبت زندگی فرد توجه دارد و به جای تمرکز بر خطر آسیب‌شناسی روانی، به میزانی که دانش‌آموز قادر است چالش‌ها و مشکلات را پشت‌سر نهد تمرکز می‌کند. دانش‌آموزان پایسته، علی‌رغم وجود شرایط و وقایع استرس‌زا که آن‌ها را در مسیر عملکرد ضعیف در مدرسه قرار می‌دهد، سطح بالایی از انگیزه، پیشرفت و عملکرد تحصیلی را حفظ می‌کنند. البته باید دانست پایستگی تحصیلی با تاب‌آوری تحصیلی تفاوت دارد. تاب‌آوری تحصیلی در مواجهه با اضطراب و شکست‌های مزمّن مطرح است اما پایستگی تحصیلی با کاهش انگیزه و اشتیاق تحصیلی و نمرات ضعیف مرتبط است (مارتین، کولمار، دیوی، مارش، ۲۰۱۰).

علت و عامل اصلی رفتار هر انسانی، انگیزش است که به‌عنوان عامل نیرو دهنده و هدایت‌کننده رفتار تعریف می‌شود. عوامل انگیزشی در امر تعلیم و تربیت بسیار حائز اهمیت‌اند. تعاریف و نظریه‌های مختلفی در باب انگیزش مطرح شده است، اما طبق مفهوم کلی، انگیزش چیزی است که ما را به جنبش و تحرک وامی‌دارد تا تکالیف خود را کامل کنیم (گیج و برلینر، ۱۹۸۴، به نقل از مرادیان مینا، ۱۳۹۳). مطالعات روان‌شناسی تربیتی و یادگیری نشان می‌دهد که انگیزش تأثیر مثبت و مستقیمی بر یادگیری به جا می‌گذارد و با یادگیری آموزشگاهی ارتباط دارد (سیف، ۱۳۹۰). همچنین کاستی‌های انگیزش باعث می‌شود که دانش‌آموزان در حد توانایی و استعداد و شایستگی خود عمل نکرده و دچار افت تحصیلی و شکست شوند (نوروزی، نصرتی‌هشی، حامی و متقی، ۱۳۹۴). از میان عوامل متعدد انگیزش، در این پژوهش بر خودکارآمدی و ادراک سودمندی تکلیف تأکید شده است. اصطلاح خودکارآمدی به ارزشیابی شخصی دانش‌آموز از توانایی‌های عملکرد بر تکلیف اشاره می‌کند (بندورا، ۱۹۸۶، به نقل از کارشکی، مؤمنی مهموئی و قریشی، ۱۳۹۳). روبرتز^۵ (۲۰۰۱) بر این باور است که اگر دانش‌آموزان با هدف تسلط مطالب درسی را مطالعه نمایند عملکرد خود را بر اساس معیارهای شخصی ارزیابی می‌کنند. اگر دانش‌آموزان تکمیل تکالیف درسی را وسیله مفیدی برای اهداف آتی خود بدانند با انگیزه‌تر خواهند بود و از راهبردهای خودنظم‌بخشی به نحو مؤثری استفاده خواهند کرد (میلر، ۱۹۹۶، به نقل از مرادیان مینا، ۱۳۹۳).

آلفرد آدلر^۶ بنیانگذار مکتب روان‌شناسی فردی‌نگر، رویه و روش مشخص هر فرد را در زندگی، سبک زندگی نامید. سبک زندگی یک ساختار شناختی است؛ یعنی نوعی بازخورد آرمانی از موجودیت فرد در فرآیند شدن. پایستگی تحصیلی دانش‌آموزان تحت تأثیر سبک زندگی والدین آن‌ها قرار دارد. سبک زندگی تربیتی منحصر به فرد از انگیزه‌ها، خصلت‌ها، علایق و ارزش‌هایی ناشی می‌شود که در اعمال فرد تجلی می‌یابد و تعیین می‌کند او چه چیزی خواهد

فریبا اسماعیلی قاضی ولوئی

کارشناس ارشد مشاوره خانواده دانشگاه محقق اردبیلی اردبیل

سارا اسدی شیشه‌گران

کارشناس ارشد مشاوره خانواده دانشگاه محقق اردبیلی اردبیل

میلا دقمی

کارشناس ارشد مشاوره خانواده دانشگاه آزاد تهران جنوب

مقدمه

موقعیت مدارس و دیگر حوزه‌های تحصیلی به‌گونه‌ای است که چالش‌ها، سختی‌ها، فشارها و استرس‌ها از واقعیات زندگی روزمره تحصیلی است و داده‌های تجربی نیز این واقعیت را تأیید می‌کنند (فین و راک^۱، ۱۹۹۷، به نقل از مارتین و مارش^۲، ۲۰۰۹). نارضایتی و عدم اشتیاق تحصیلی، پیشرفت را کاهش می‌دهد و توانایی فرد را از نظر تحصیلی محدود می‌کند (مارتین، ۲۰۰۹). اگرچه تعداد زیادی از دانش‌آموزان عملکرد ضعیفی در مدارس دارند، تعدادی نیز وجود دارند که با غلبه بر مشکلات و موانع تحصیلی، فرصت‌های خود را افزایش می‌دهند و لذا عملکرد تحصیلی مطلوبی دارند. (جیمزسون و همکاران، ۱۹۹۹، به نقل از مارتین و مارش، ۲۰۰۹). مارتین و مارش (۲۰۰۸، ۲۰۰۹) بیان می‌کنند که یک مؤلفه مهم در سازگاری، باعث می‌شود دانش‌آموزان در مقابله با چالش‌های تحصیلی پایسته شوند، بدین ترتیب مفهوم پایستگی تحصیلی^۳ را به‌عنوان سازه‌ای که به تاب‌آوری تحصیلی در بافت روان‌شناسی مثبت‌گرا اشاره دارد پیشنهاد دادند. پایستگی تحصیلی عبارت از

پایستگی تحصیلی عبارت از توانایی دانش آموز در غلبه بر مشکلات، موانع و چالش‌هایی است که در زندگی روزمره تحصیلی او به‌طور معمول رخ می‌دهد (مانند نمرات پایین، فشار امتحان، تکالیف مشکل، بازخوردهای منفی در ارتباط با معلم و شاگرد، رقابت و از دست دادن انگیزه)

آموخت، چگونه رفتار خواهد کرد، چگونه خواهد اندیشید و چه تجربیاتی با شخصیتش درآمیخته خواهد شد (شولتز، ۲۰۱۴).

محققان و تئوری پردازان به میزان وسیعی این فرض را پذیرفته‌اند که ادراک‌های مثبت از خود با افزایش رشد شخصی ارتباط دارد و برای موفقیت تحصیلی هم اهمیت دارد (کمینسکی، ۲۰۰۷).

ادراک‌های مثبت از خود بر جنبه‌های متفاوت از زندگی مدرسه‌ای دانش‌آموزان اثر می‌گذارد و به رشد مثبت اجتماعی و هیجانی هم منجر می‌گردد (کلانجو، ۲۰۰۳، به نقل از کمینسکی، ۲۰۰۷).

پژوهش‌های صورت گرفته در این زمینه عبارت‌اند از: توماس، بوئن، و ناسیون (۲۰۱۰) که نشان دادند متغیرهای روان‌شناختی و تحصیلی (خودکارآمدی، انس با والدین، اضطراب، کنترل و اشتیاق) پیش‌بینی‌کننده‌های تحصیلی هستند. مارتین و همکاران (۲۰۱۰) نشان دادند که مؤلفه‌های انگیزش (اعتماد، هماهنگی، تعهد، خویشتن‌داری، آرامش و کنترل) پیش‌بین‌های مهم پایستگی تحصیلی هستند و باعث افزایش آن می‌شوند. اسمیت (۲۰۱۱) نشان داد دانش‌آموزان با ادراک مثبت از خود و احساس ارزشمندی بالا برای ادامه تحصیل در دانشگاه اشتیاق بیشتری دارند. فارنو (۲۰۱۱) نیز نشان داد بین ادراک خود و عملکرد تحصیلی رابطه مستقیم وجود دارد. بارت (۲۰۱۲)، در پژوهش خود نشان داد که دانش‌آموزان پایه بالاتر نسبت به پایه پایین‌تر پایسته‌تر بوده و در مقیاس سازگاری شناختی نمرات بالایی کسب کردند. عباسی (۱۳۹۲)، نشان داد که بین خودکارآمدی و پایستگی تحصیلی رابطه مستقیم وجود دارد. لذا با توجه به مطالب گفته شده، ما با این مسئله روبه‌رو هستیم که آیا بین سبک زندگی، ادراک خود و عوامل انگیزشی با پایستگی تحصیلی رابطه‌ای وجود دارد؟

روش

نوع و طرح پژوهش: طرح این پژوهش از نوع همبستگی است. **جامعه آماری، نمونه و روش نمونه‌گیری:** جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانش‌آموزان دختر و پسر سال سوم راهنمایی شهرستان تبریز در سال تحصیلی ۹۵-۹۴ و والدین این دانش‌آموزان می‌باشد که در انتخاب نمونه از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای استفاده شده است. بدین ترتیب که از میان مدارس راهنمایی ناحیه ۲ تبریز، ۴ مدرسه به صورت تصادفی (دخترانه و پسرانه)، انتخاب و سپس در هر مدرسه یک کلاس به صورت تصادفی انتخاب شدند که در مجموع ۱۵۰ نفر دانش‌آموز و والدین آن‌ها مورد بررسی قرار گرفتند.

ابزار پژوهش

۱. پرسش‌نامه سبک زندگی (LSq): این پرسش‌نامه با هدف ارزیابی و اندازه‌گیری سبک زندگی توسط لعلی و عابدی و کجیاف در سال ۱۳۹۱ ساخته شده و دارای ۷۰ سؤال در طیف لیکرت است که به صورت همیشه، معمولاً، گاهی اوقات و هرگز به ترتیب از ۳ تا ۰ نمره‌گذاری می‌شوند. این پرسش‌نامه از ده مؤلفه، شامل سلامت جسمانی، ورزش و تندرستی، کنترل وزن و تغذیه، پیشگیری از بیماری‌ها، سلامت روان‌شناختی، سلامت معنوی، اجتناب از داروها، پیشگیری از حوادث و سلامت محیطی تشکیل شده است. برای برآورد پایایی آزمون مذکور، ضریب آلفای کرونباخ به روش همسانی درونی محاسبه شد که در دامنه‌ای بین ۰/۷۶ تا ۰/۸۹ قرار دارد. همچنین ضریب پایایی به روش بازآمایی نیز محاسبه شده که در دامنه‌ای بین ۰/۸۴ تا ۰/۹۴ قرار می‌گیرد.

۲. پرسش‌نامه ادراک از خود: این پرسش‌نامه از آزمون ادراک خود (پورحسین، ۱۳۹۰) استفاده شد که ۳۰ گویه دارد که به صورت «من هستم» ارائه شده است و هر شخص باید وضعیت هر گزاره را در خود به صورت خیلی زیاد، زیاد، متوسط، کم، خیلی کم مشخص کند. نمره کل از صفر تا ۱۵۰ است. این پرسش‌نامه از ۴ بُعد: ۱. خود مادی (۷ گزاره)، ۲. خود فعال (۷ گزاره)، ۳. خود اجتماعی (۷ گزاره) و ۴. خود روانی (۷ گزاره) تشکیل شده است. ضریب پایایی همسانی درونی (آلفای کرونباخ)، ۰/۹۳ و ۰/۷۹ و محاسبه و روایی آزمون از طریق اعتبار صوری ۷۳/۶۵ گزارش شده است (پورحسین، ۱۳۹۰).

۳. پرسش‌نامه عوامل انگیزشی کریین (۲۰۰۴): از این پرسش‌نامه برای اندازه‌گیری عوامل انگیزشی (خودکارآمدی و ادراک سودمندی تکلیف) استفاده شد که ۱۷ سؤال دارد. سؤالات (۱-۲-۳-۴-۵-۶-۹-۱۱-۱۳) مربوط به خودکارآمدی، و سؤالات (۷-۸-۱۵-۱۷-۱۹-۲۰-۲۲-۲۳) مربوط به ادراک سودمندی تکلیف هستند. این پرسش‌نامه ۵ گزینه‌ای و از بسیار موافقم تا بسیار مخالفم می‌باشد و نمره‌گذاری آن برای عبارات مثبت به ترتیب ۵ تا ۱ است. برای عبارات منفی از ۱ تا ۵ در نظر گرفته می‌شود. ضریب آلفای کرونباخ برای کل آزمون و زیرمؤلفه‌های آن



بین ۰/۷۰ و ۰/۸۰ گزارش شد که در حد مطلوب است.

۴. پرسش نامه پابستگی تحصیلی (مارتین و مارش ۲۰۰۸):

این پرسش نامه ۴ گویه به روش خود گزارشی براساس مقیاس ۷ درجه‌ای لیکرت، از بسیار موافق تا بسیار مخالف، می باشد. پایایی به دست آمده از طریق ضریب آلفای کرونباخ برابر ۰/۸۰ گزارش شده است و روایی آن از طریق تحلیل عامل تأییدی برای هر کدام از گویه‌ها به ترتیب ۰/۶۶، ۰/۶۷، ۰/۷۳ و ۰/۷۵ محاسبه شد. کریمی (۱۳۹۱) آن را ترجمه کرد و پایایی آن را از طریق آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۸۷ و روایی آن، از طریق روایی ملاکی با استفاده از همبستگی با پرسش نامه اشتیاق تحصیلی، به ترتیب ۰/۵۶۸ گزارش شد.

شیوه اجرا:

بعد از کسب مجوز و هماهنگی های لازم با مدارس، از دو مدرسه دخترانه و پسرانه، از کلاس های سوم راهنمایی به طور تصادفی خوشه ای چند مرحله ای ۱۵۰ نفر دانش آموز انتخاب شدند. پرسش نامه های ادراک از خود و عوامل انگیزشی گرین و پابستگی تحصیلی مارتین و مارش توسط دانش آموزان تکمیل شدند و پرسش نامه سبک زندگی (LSQ) جهت تکمیل توسط والدین، به وسیله دانش آموزان، به منزل فرستاده شد. در نهایت داده های حاصل تجزیه و تحلیل شدند.

روش تجزیه و تحلیل داده ها:

داده های این پژوهش توسط آمار توصیفی و سپس با آمار استنباطی، همبستگی پیرسون و رگرسیون و با کمک نرم افزار spss نسخه بیستم تجزیه و تحلیل شدند.

نتایج

براساس یافته های پژوهش ۵۰ نفر (۳۳/۳۳ درصد) از دانش آموزان پسر و ۱۰۰ نفر (۶۶/۶۷ درصد) دختر بودند.

جدول ۱. آماره های توصیفی مربوط به متغیرها و مؤلفه های پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف معیار	متغیر	میانگین	انحراف معیار
سبک زندگی	۱۳۶/۵۲	۳۵/۳۹۳	سلامت محیطی	۱۱/۲۹	۳/۸۳۹
سلامت جسمانی	۱۶/۳۱	۳/۵۶۸	عوامل انگیزشی	۰/۰۸۵	۰/۶۶۴
ورزش و تندرستی	۱۲/۰۵	۴/۴۲۱	خودکارآمدی	۲۷/۱۰	۸/۱۷۰
پیشگیری از بیماری ها	۱۲/۹۷	۳/۷۳۱	ادراک سودمندی	۲۴/۰۲	۶/۲۷۰
اجتناب از داروها و مواد مخدر	۱۳/۶۳	۴/۰۹۶	ادراک خود	۱۴/۱۵	۴/۰۵۲
			پابستگی تحصیلی	۲۱/۴۰	۴/۷۲۳
			خودفعال	۴/۲۲	۲/۲۰
			خوداجتماعی	۵/۲۱	۳/۳۶
			خودروانی	۸/۲۸	۲/۵۶
			خودمدای	۱۱/۸۵	۲/۳۲

جدول ۲. ضریب همبستگی بین سبک زندگی، ادراک خود و مؤلفه‌های آن، عوامل انگیزشی (خودکارآمدی و ادراک تسلط تکلیف) با پایستگی تحصیلی

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
۱. پایستگی	۱									
۲. سبک زندگی	۰/۵۴۳*	۱								
۳. عوامل انگیزشی	۰/۲۹۶*	۰/۲۵۲*	۱							
۴. خودکارآمدی	۰/۳۶۶*	۰/۳۶۶*	۰/۷۸۶*	۱						
۵. ادراک سودمندی تکلیف	۰/۰۸۵	۰/۰۵۶	۰/۶۶۴*	۰/۲۲۲	۱					
۶. ادراک خود	۰/۳۴۴*	۰/۴۵۶*	۰/۰۷۵*	۰/۶۴۸*	۰/۵۶۸*	۱				
۷. خودمادی	۰/۱۸۶*	۰/۱۶۶*	۰/۵۴۳*	۰/۶۸۷*	۰/۴۲۲*	۰/۰۵۴*	۱			
۸. خودروانی	۰/۳۹۲*	۰/۱۵۵*	۰/۲۳۶*	۰/۱۸۵۶*	۰/۴۵۲*	۰/۲۸۶*	۰/۴۵۸*	۱		
۹. خوداجتماعی	۰/۳۰۸*	۰/۲۳۲*	۰/۴۲۳*	۰/۵۴۶*	۰/۵۵۴*	۰/۰۲۳*	۰/۰۶۵*	۰/۰۶۵*	۱	
۱۰. خودفعال	۰/۳۱۹*	۰/۳۲۴*	۰/۳۲۸*	۰/۴۵۳*	۰/۳۲۵*	۰/۴۵۸*	۰/۲۶۵*	۰/۶۵۸*	۰/۰۵*	۱

جدول ۴. تفاوت پایستگی تحصیلی دختران و پسران دانش‌آموز

جنسیت	میانگین	انحراف معیار	T	P
پسر	۱۹/۳۷	۴/۴۱	۱/۱۶۱	۰/۲۱۱
دختر	۱۸/۲۱	۴/۴۳		

نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد که T مشاهده شده در سطح $p < 0/05$ معنادار نیست بنابراین پایستگی تحصیلی در دختران و پسران تفاوت وجود ندارد.

بحث و نتیجه‌گیری

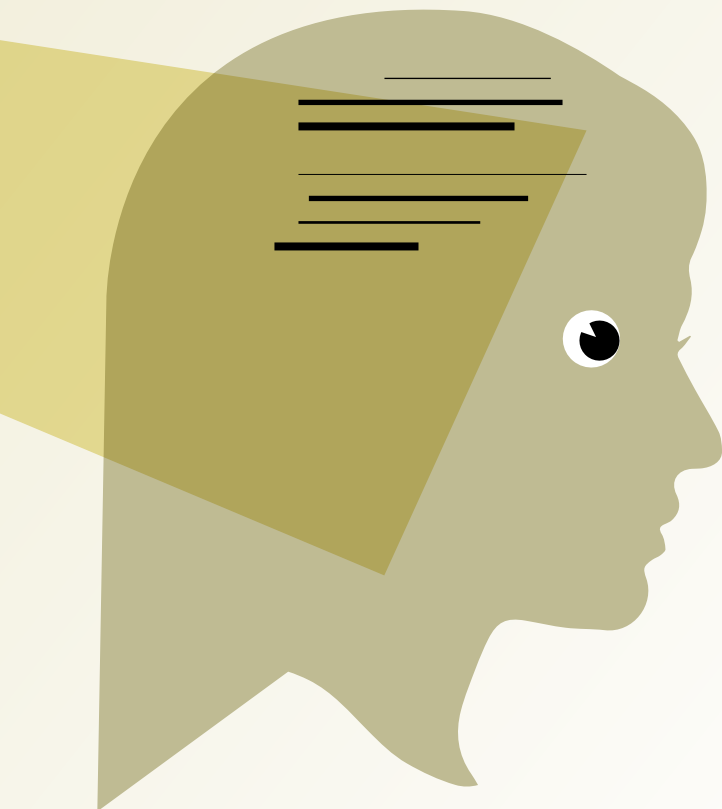
نتایج یافته‌ها نشان می‌دهد که بین سبک زندگی و پایستگی همبستگی مثبت وجود دارد. اگر چه پژوهش مستقیم در این زمینه صورت نگرفته اما نتایج این تحقیق به‌طور غیرمستقیم با

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد که ضریب همبستگی بین سبک زندگی با پایستگی تحصیلی ($r = 0/442$)، ضریب همبستگی بین ادراک خود با پایستگی تحصیلی ($r = 0/322$) و ضریب همبستگی بین مؤلفه‌های ادراک خود (خود مادی، خود روانی، خود اجتماعی، خود فعال) با پایستگی تحصیلی مثبت و معنادار می‌باشد ($p < 0/001$). همچنین نتایج نشان می‌دهد که ضریب همبستگی بین عوامل انگیزشی با پایستگی تحصیلی ($r = 0/326$)، ضریب همبستگی بین خودکارآمدی با پایستگی تحصیلی ($r = 0/266$)، مثبت و معنادار است. ($p < 0/001$). ولی بین ادراک سودمندی تکلیف و پایستگی تحصیلی وجود رابطه معنادار تأیید نشد.

جدول ۳. ضرایب بتا و آزمون معناداری T برای متغیرهای پیش‌بین

متغیرهای پیش‌بین	متغیر ملاک	R همبستگی	P سطح معناداری
سبک زندگی	پایستگی تحصیلی	۰/۵۴۳	۰/۰۰۱
عوامل انگیزشی		۰/۲۹۶	۰/۰۰۱
خودکارآمدی		۰/۳۹۶	۰/۰۰۱
ادراک سودمندی تکلیف		۰/۰۸۵	۰/۰۵۶
ادراک خود		۰/۳۴۴	۰/۰۰۱
خودمادی		۰/۱۸۶	۰/۰۰۱
خودروانی		۰/۳۹۲	۰/۰۰۱
خوداجتماعی		۰/۳۰۸	۰/۰۰۱
خودفعال		۰/۳۱۹	۰/۰۰۱

جدول ۳ نشان می‌دهد که ۵۴ درصد از پایستگی تحصیلی به وسیله سبک زندگی، ۲۹۶ درصد به وسیله عوامل انگیزشی و ۳۴ درصد به وسیله ادراک خود تبیین می‌شود. می‌توان گفت این متغیرها به‌صورت مثبت و معنادار متغیر پایستگی تحصیلی را پیش‌بینی می‌کنند در حالی که متغیر ادراک سودمندی تکلیف توان پیش‌بینی متغیر پایستگی تحصیلی را ندارد.



البته باید دانست پایستگی تحصیلی با تاب‌آوری تحصیلی تفاوت دارد. تاب‌آوری تحصیلی در مواجهه با اضطراب و شکست‌های مزمن مطرح است اما پایستگی تحصیلی با کاهش انگیزه و اشتیاق تحصیلی و نمرات ضعیف مرتبط است

نتایج تحقیقات داداش‌زاده (۱۳۸۸)، سلیمی (۱۳۸۸) و جعفری (۱۳۸۹) مبنی بر اینکه بین سبک زندگی و تاب‌آوری تحصیلی همبستگی وجود دارد همخوان است. براساس نتایج به‌دست آمده چنین می‌توان تحلیل کرد که خانواده‌هایی که به‌طور مداوم به سلامت جسمانی و معنوی و روان‌شناختی و کنترل وضع تغذیه فرزندان و به‌طور کلی به اعضای خانواده توجه دارند و برنامه‌های مدون و بلندمدتی برای اعضا در رابطه با تمامی کارکردها وجود دارد، محیطی امن و منسجم برای فرزندان فراهم می‌آورند. در چنین محیطی احتمال پرورش فرزندان که خودکارآمد باشند و توانایی حل کردن و پشت سر گذاشتن موانع و مشکلات تحصیلی را دارا باشند بیشتر است. همچنین نتایج یافته‌ها نشان می‌دهد که در میان مؤلفه‌های عوامل انگیزشی، میان خودکارآمدی و پایستگی تحصیلی رابطه مثبت وجود دارد، اما وجود رابطه بین ادراک سودمندی تکلیف و پایستگی تحصیلی تأیید نشد، که این نتایج با یافته‌های عباسی (۱۳۹۲)، مارتین، کولمار، دیوی و مارش (۲۰۱۰) و بارنت (۲۰۱۲) همخوانی دارد. در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت که خودکارآمدی درک شده در میزان استقامت، جدیت و پشتکار دانش‌آموزان در نیل به اهداف مورد انتظار و در برخورد با موانع اثر می‌گذارد، افراد کارآمد در مواجهه با رویدادهای دشوار پشتکار زیاد به خرج می‌دهند و در نتیجه در امر تحصیل نیز افراد پایسته‌ای خواهند بود. از طرف دیگر چنین برداشتی می‌شود که فرد پایسته به‌دنبال اثبات توانایی خود در ادامه دادن مسیر است. گاهی ممکن است برای ادامه مسیر یا ماندن در مسیر، انتهای راه اهمیت چندانی نداشته باشد مثلاً فرد به نمره خوب و گرفتن مدرک کفایت کند و تسلط یافتن بر موضوع از درجه اهمیت بالایی برخوردار نباشد. همچنین در بحث سودمندی تکلیف، بحث باور و عمل مطرح است. گاهی باور ما یک چیز است و عمل ما چیز دیگر. مثلاً دانش‌آموزی درس تاریخ را دوست ندارد اما برای رسیدن به هدفش (گرفتن نمره، رفتن به مقاطع بالاتر) باید این مطالب را مطالعه کند. یعنی در برابر تکالیفی که ارزش حقیقی برایشان ندارد، پایستگی نشان می‌دهند.

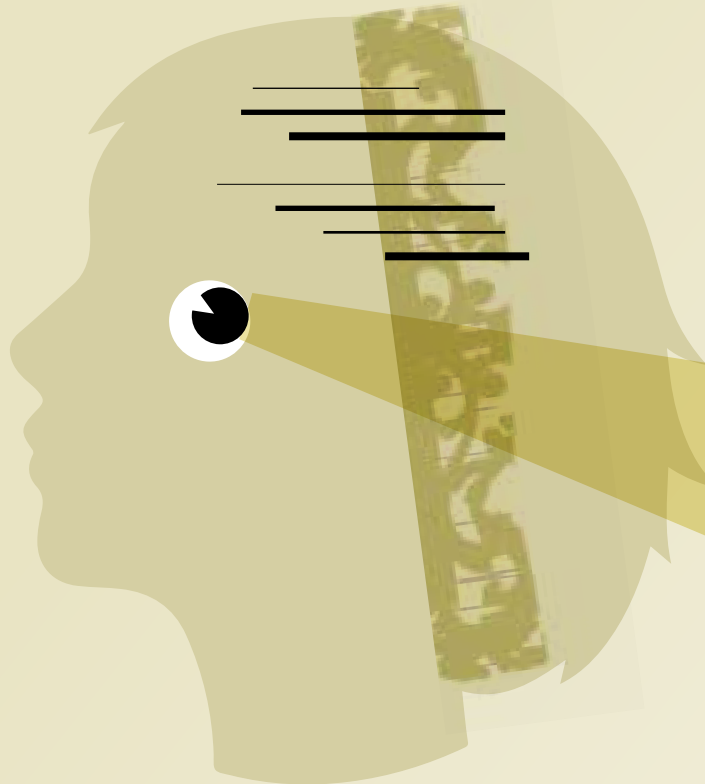
همچنین نتایج نشان داد بین ادراک خود و مؤلفه‌های آن با پایستگی تحصیلی رابطه مثبت و معنادار وجود دارد که این یافته با نتایج فارنو (۲۰۱۱) و اسمیت (۲۰۱۱) همسو می‌باشد. در تبیین این یافته می‌توان گفت، پایستگی به‌عنوان ادراک خود فرد در مورد توانایی مقابله موفق با چالش‌ها و موانع و فراز و نشیب‌هایی که در مسیر زندگی روزمره متداول است، تعریف می‌شود. لذا ادراک‌های

مثبت از خود به افزایش رشد شخصی ارتباط دارد و برای موفقیت تحصیلی هم اهمیت دارد.

پیشنهادها

با توجه به رابطه مثبت سبک زندگی والدین با پایستگی تحصیلی دانش‌آموزان پیشنهاد می‌شود:

- برگزاری دوره‌های آموزشی ویژه والدین به‌منظور آگاه ساختن آن‌ها از تأثیر رویه و روش زندگی خود بر عملکرد فرزندانشان ضروری است. والدین را می‌توان با استفاده از شیوه‌های مناسب جهت شرکت در این دوره‌ها و فراگیری روش‌های تربیتی صحیح و بهبود مؤلفه‌های سبک زندگی ترغیب نمود.
- شناسایی والدینی که سبک زندگی مناسبی دارند و دعوت از آن‌ها برای شرکت در جلسات ماهانه مدارس تا از این طریق بتوانند تجربیات خود را با والدین دیگر و مسئولان مدرسه به اشتراک بگذارند و کیفیت آموزش و پرورش دانش‌آموزان را ارتقا بخشند.



- با توجه به تأیید ارتباط معنادار بین ادراک خود با پایستگی تحصیلی تقویت ادراک از خود در دانش‌آموزان بسیار اهمیت دارد. همانطور که گفته شد؛ ادراک خود به ارزیابی فرد از ویژگی‌ها، نقش‌ها، توانایی‌ها و روابط فرد با دیگران اشاره دارد. بنابراین می‌توان در محیط مدرسه زمینه پرورش این ویژگی‌ها را از طریق واگذاری نقش و دادن مسئولیت امور مختلف، تناسب تکالیف و فعالیت‌ها با توانایی دانش‌آموزان فراهم نمود.

- برنامه‌ریزی و تشکیل کلاس‌های آموزشی به‌منظور آگاهی دادن

پی‌نوشت‌ها

1. Fien & Rock
2. Martin & Marsh
3. Academic buoyancy
4. Colmar & Davy
5. Roberts
6. Alfred Adler
7. Kaminsky

منابع

۱. پورحسین، رضا. (۱۳۹۰). معرفی آزمون ادراک خود، فصل‌نامه رویش روان‌شناسی، ۱۴(۴)، ۱۱۱-۱۰۴.
۲. دوآن شولتز، سیدنی آلن شولتز. (۲۰۱۴). نظریه شخصیت، یحیی سیدمحمدی (مترجم)، نشر: مرکز نشر دانشگاهی.
۳. عباسی، خدیجه. (۱۳۹۲). بررسی رابطه بین خودکارآمدی و پایداری تحصیلی با تجربه بهینه در دانش‌آموزان سال دوم رشته علوم تجربی. مجله پژوهش‌های روان‌شناختی، ۱۱(۲)، ۵۶-۲۳.
۴. کریمی، ملیحه. (۱۳۹۱). رابطه پایداری با ادراک خود و فراشناختی دانش‌آموزان دختر و پسر متوسطه. فصل‌نامه نوآوری‌های آموزشی، ۲(۱۲)، ۱۱-۱.
۵. کارشکی، حسین، مؤمنی مهمونی، حسین و قریشی، بهجت. (۱۳۹۳). مقایسه انگیزش تحصیلی و کیفیت زندگی دانش‌آموزان پسر مشمول ارزشیابی توصیفی با ارزشیابی سنتی. فصل‌نامه پژوهش در برنامه‌ریزی درسی، ۴۰(۲)، ۱۱۴-۱۰۴.
۶. لعلی، محسن، عابدی، احمد و کجاف، محمدباقر. (۱۳۹۱). ساخت و اعتباریابی پرسش‌نامه سبک زندگی (Isq). مجله پژوهش‌های روان‌شناختی، ۱۱(۱)، ۱۲-۱.
۷. مرادیان مینا، فاطمه. (۱۳۹۳). رابطه شیوه فرزندپروری با پایداری تحصیلی و عوامل انگیزشی دانش‌آموزان شهر قدس. فصل‌نامه نوآوری‌های آموزشی، ۱۴(۲)، ۵۵-۳۲.
۸. نوروزی، رضا، نصرتی‌هشی، کمال، حاتمی، مصطفی و منقی، زهره. (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین جو دانشگاه با انگیزش تحصیلی دانشجویان. فرهنگ در دانشگاه اسلامی، ۱۱(۵)، ۹۹-۷۷.
۹. داداش‌زاده، شیوا. (۱۳۸۸). بررسی رابطه سبک زندگی و فران تاب‌آوری والدین دارای فرزندان ۱۴ تا ۱۸ ساله با و بدون اختلال سلوک از شهر تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد روان‌شناسی، کودکان استثنائی، دانشگاه علامه طباطبائی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی.
۱۰. سلیمی بجستانی، حسین (۱۳۸۹). راهنمایی و مشاوره گروهی در مدرسه: مشاوره گروهی آدلری. آموزش مشاوره مدرسه، ۵(۱۹)، ۵۲-۵.
۱۱. سیف، علی‌اکبر، (۱۳۹۰). روان‌شناسی پرورشی نوین: روان‌شناسی یادگیری و آموزش. نشر: دوران.
12. Barnett, p.A. (2012). High school student academic buoyancy: longitudinal changes in motivation, cognitive engagement. And affect in english and math.
13. Fareo, D. O. (2011). A study of self perception and academic performance of students with special needs into mainstreamed public secondary schools in Nigeria. Ije Psychologia, 19(1), 495.
14. Kaminsky, H.G. (2007). The effect of an enrichment program on the academic self-perceptions of male and female culturally divers minority gifted learning disabled students. A Dissertation in partial fulfillment of The Requirements for The Degree of Doctor of Philosophy. Fairleigh Dickinson university.
15. Marsh, H. W., Martin, A. J., & Cheng, J. H. (2008). A multilevel perspective on gender in classroom motivation and climate: Potential benefits of male teachers for boys? Journal of educational Psychology, 100(1), 78.
16. Martin, A. J. Colmar, S. H, Davey, L. A & Marsh, H. W. (2010). Longitudinal modeling of academic buoyancy and motivation: Do the- 5 Cs hold up over time? British journal of Educational psychology, 80, 473-496. Doi:10. 1348/000709910x486376.
17. Martin, A. J., & Marsh, H. W. (2009). Academic resilience and academic buoyancy: Multidimensional and hierarchical conceptual framing of causes, correlates and cognate constructs. Oxford Review of Education, 35(3), 353-370.
18. Roberts, J. A., & Jones, E. (2001). Money attitudes, credit card use, and compulsive buying among American college students. Journal of Consumer Affairs, 35(2), 213-240.
19. Smith, R. A. (2011). A review of the acculturation experiences of international students. International Journal of Inter-cultural Relations, 35(6), 699-713.
20. Thomas, P., & Chui, W. H. (2010). International students: A vulnerable student population. Higher education, 60(1), 33-46.

خانواده‌هایی که به‌طور مداوم به سلامت جسمانی و معنوی و روان‌شناختی و کنترل وضع تغذیه فرزندان و به‌طور کلی به اعضای خانواده توجه دارند و برنامه‌های مدون و بلندمدتی برای اعضا در رابطه با تمامی کارکردها وجود دارد، محیطی امن و منسجم برای فرزندان فراهم می‌آورند. در چنین محیطی احتمال پرورش فرزندان که خودکارآمد باشند و توانایی حل کردن و پشت سر گذاشتن موانع و مشکلات تحصیلی را دارا باشند بیشتر است

به دانش‌آموزان از درک خودشان نیز یکی دیگر از راهبردهاست. نتایج پژوهش‌ها بیانگر آن است که دانش‌آموزانی که ادراک مثبتی از خود و توانمندی‌هایشان دارند، میزان خودکارآمدی بالایی دارند و از انجام کارها نیز احساس لذت و مفید بودن می‌کنند. ضروری است برای تقویت این عامل، فعالیت‌های درسی و آموزشی دانش‌آموزان را معنادار سازیم به‌نحوی که با زندگی و مسائل روزمره آن‌ها مرتبط باشد تا از این طریق بتوانند نتیجه فعالیت‌های خود را ببینند و درک کنند.

